

P O L I O V A C C I N E

DAGITI MASAPUL NGA AMMUEN YO

1. Ania ti Polyo?

Ti sakit nga Polyo gapuanan ti maysa nga mikrobyo. Sumrek ti bagi ti ubbing wenno natengan babaen ti ngiwat. No dadduma saan nga isu ti paggapuan ti nakaro nga sakit. Ngem no dadduma, isu ti pakaigapuan ti paralitiko (saan nga magunay ti takiag wenno saka). Mabaln nga matay ti tao nga agsakit ti polyo gapu ta maparalitiko ti las-lasag nga katulungan na nga umages.

Idi un-unana, nasaranta ti polyo ditoy Estados Unidos. Naparalitiko ken natay ti rinibribu nga tattao maysa nga tawen sakbay nga natuktalan da ti bakuna para polyo.

2. Apay nga agbakuna ka?

Ti Napakapsutan nga Bakuna ti Polyo (IPV) mabaln na nga pasardengen ti Polyo.

Pakasaritaan: Idi 1916 nagsaknap ti sakit a polyo ditoy Estados Unidos ket natay ti 6,000 nga tattao ken naparalitiko ti agarup nga 27,000 pay. Idi un-unana nga paset dagiti tawen ti 1950, naduktalan da nga adda 20,000 ti agsakit ti polyo kada tawen. Nangrugi met ti panagbakuna iti polyo idi tawen 1955. Idi tawen 1960 nagbaba ti bilang dagiti addaan polyo ti 3,000 ken idi tawen 1979 nagbaln nga 10 laengen. Ti balligi ti bakuna a Polyo ditoy Estados Unidos ken iti sabsabali pay nga pagilian isu ti nakairugian ti gakat nga nangpukaw ti Polyo iti sangalubongan.

Ti Agdama: Ti las-ud ti 20 nga tawen awan pay ti naipadamag a nagsakit ti polyo nga gapuanan ti mikrobyo ditoy Estados Unidos. Ngem uray no kasta adda pay laeng parte ti lubong nga gagangay ti sakit nga polyo. Uray maysa la nga kaso nga aggapu iti sabali nga pagilian ti makastrek ditoy, umanayen daytoy nga mangpasubli ti sakit nga polyo no awan ti salaknib tayo nga bakuna. No agballigi ti gandat nga pukawen daytoy nga sakit iti sangalubongan, mabaln nga saanen a masapul ti bakuna nga polyo iti masakbayan.

Ti Bakuna nga Polyo nga Matumar: Saan nga Maikalikagumen

Adda dua nga kita ti bakuna a polyo: ti napakapsutan nga bakuna ti polyo (IPV) isu ti naikalikagum nga usaren ditoy Estados Unidos ti agdama, ken ti sibibiag nga bakuna ti polyo nga tumaren (OPV), daytoy ket patedted nga alimunen.

Iti kallabes ti matumar nga polyo isu ti kalikagum nga naited kadagiti kaaddduan nga ubbing ditoy Estados Unidos. Nakatulog daytoy nga nangpukaw ti polyo ditoy nga pagilian ket maus-usar pay laeng daytoy nga kita iti dadduma nga parte ti lubong.

Dagitoy dua nga bakuna agpada a mangted ti salaknib para ti polyo, ngem ti matumar nga bakuna ti polyo, nasaysaya-at a panglapped iti pannakaiwaras na iti sabali nga tao. Nupay kasta, adda sumagmamanu nga tattao (agarup nga maysa kada 2.4 milyon) ti agsakit ti polyo gapu iti matumar nga bakuna ti polyo. Gapu ta ti pinagpeggad mo nga agsakit ti polyo ditoy Estados Unidos bassit unayen, pattien ngarud dagiti eksperto nga ti panagusar iti matumar a bakuna ti polyo (OPV) saan nga maikanatad iti peggad nga inna ited malaksid no ited ti doktor para kadagiti naisalumina nga situasion. Ti napakapsutan nga bakuna ti polyo (IPV) saan nga makaited ti polyo. **No sika wenno ti anak mo ket mabakunaan iti matumar a bakuna ti polyo (OPV) dumawat ka iti kopya ti Matumar a Bakuna ti Polyo (OPV) nayon nga kasuratan nga Impormasion Maipanggep iti Bakuna. (Vaccine Information Statement)**

Vaccine Information Statement
Polio Ilokano 1/1/2000

Inggana ti saan nga mapasamak daytoy, masapul ngarud nga itultuloy tayo nga bakunaan dagiti ubbing.

3. Siasino ti mabakunaan ti Polyo ken kaano?

Ti Napakapsutan nga Bakuna ti Polyo (IPV) maysa nga tudok iti takiag wenno luppo, kas maitutop iti tawen. Ti bakuna nga Polyo mabaln nga maigiddan nga ited ken kadagiti sabali nga kita ti bakuna.

Ubbing

Kaadduan na kadagiti tattao nga mabakunaan ti polyo no ubbing da pay. Maikkan dagiti ubbing ti 4 nga tudok ti Napakapsutan nga Polyo (IPV) kadagitoy nga edad:

- ✓ maysa nga tudok no 2 nga bulan
- ✓ maysa nga tudok no 6-8 nga bulan
- ✓ maysa nga tudok no 4 nga bulan
- ✓ maysa pay nga tudok no 4-6 nga bulan

Nataengan

Kaadduan kadagiti nataengan ti saanen nga masapul a mabakunaan ti polyo ta nagbakuna dan idi ubbing da pay. Ngem adda tallo nga grupo ti nataengan nga agpeggad ket masapul nga panunutenda ti agbakuna:

- (1) dagiti tattao nga agbiahe ti lugar ti lubong nga gagangay ti Polyo
- (2) dagiti obreros ti laboratorio nga agiggem iti mikrobyo ti polyo
- (3) obreros nga agtaming wenno mangagas iti pasiente nga mabaln nga addaan ti polyo

Dagiti nataengan ditoy tallo nga grupo nga **saan nga pulos nga nagbakuna ti polyo** masapul nga mangalada ti tallo nga tudok ti Napakapsutan nga Bakuna ti Polyo (IPV):

- ✓ Ti umuna nga tudok mabaln nga alaen uray no ania nga tiempo
- ✓ Ti maikadua nga tudok alaen no 1 inggana 2 nga bulan kalpasan ti umuna
- ✓ Ti maikatlo nga tudok alaen no 6 inggana 12 nga bulan kalpasan ti maikadua

Dagiti nataengan ditoy tallo nga grupo nga natudokanen ti maysa wenno dua nga bakuna ti polyo iti kallabes masapul nga alaen da ti nabati pay nga maysa wenno dua nga tudok. Awan ti

aniaman na no kasano kabayag nga innalada ti immuna nga tudok.

Dagiti nataengan ditoy tallo nga grupo nga natudokanen ti 3 wenno ad-adu pay nga napakapsutan nga bakuna (IPV) wenno mapatomar a bakuna ti polyo (OPV) iti kallabes mabalinda ti mangala pay ti maysa nga tudok tapno pumigsa ti salaknibda.

Agsaludsudka iti mangtamtaming ti salun-at mo no kayat mo pay ti ad-adu nga impormasion.

4. Adda dagiti tattao nga saan dan nga mabalin ti agpabakuna iti Napakapsutan nga Bakuna ti Polyo (IPV) wenno masapul nga aguray da.

Dagitoy nga tattao saanda nga mabalin ti agpabakuna iti IPV:

- Siasino man nga ngan-ngani natay gapu ta alergik da ti agas a kas ti ‘neomycin’, ‘streptomycin’ wenno ‘polymyxin B’ saan da nga mabalin ti agbakuna
- Siasino man nga nag-alergy wenno nagsakit idi nabakunaan ti polyo iti kallabes saan nga mabalin nga agbakuna manen

Dagitoy nga tattao masapul nga agurayda:

Siasino man nga nadanon ti batangna nga agbakuna nga madama nga addaan medyo nakaro wenno nakaro nga sakit masapul nga agpaimbag nga umuna sakbay nga agpabakuna. Dagiti tattao nga addaan bassit nga sagubanit, a kas ti panateng, mabalinda ti agpabakuna.

Agsaludsudka ti mangtamtaming ti salun-at mo no kayat mo pay ti ad-adu nga impormasion.

5. Ania dagiti peggad nga aggapu iti Napakapsutan nga Bakuna ti Polyo (IPV)?

Adda met dagiti tattao nga agsakit iti lugar nga nakaitudokan ti IPV. Daytoy bakuna nga maus-usar iti agdama iti kaanuman saan nga naammuan a nakaigapuan ti nakaro nga problema ken kaadduanna nga awan ti problema dagiti tattao nga nagbakunan.

Uray no kasta, ti bakuna, a kas met la ti uray ania nga kita ti agas, mabalin nga mangted ti nakaro nga problema a kas ti seryoso nga alergik reaksion. Ti peggad nga ited ti bakuna a polyo nga pakaigapuan ti nakaro nga pannakadangran, wenno ipapatay, ket bassit la unay.

6. Ania ngarud no adda seryoso nga reaksion?

Ania dagiti mabalin nga pagilasanan?

Ania man a naisalsalumina a kasasaad a kas ti seryoso nga alergik reaksion, nangato nga gurigor, wenno naisalsalumina nga aramid. No adda man pasamakan a seryoso nga alergik nga reaksion, mapasaran daytoy ti las-ud ti sumagmamanu nga minuto wenno oras kalpasan ti bakuna. Dagiti pagilasanan ti seryoso nga alergik reaksion iraman na dagitoy: marigatan nga umanges, kapsut, paraw ti boses wenno agsagawisiw nga pinaganges, napardas nga pitik ti puso, agsupot-supot, ul-ulaw, agbebesag, wenno lumteg nga karabukub.

Ania ti masapul nga aramidek?

- Awagam ti doktor wenno ipakitam nga dagus ti tao iti doktor
- Ibagam ti doktor no ania ti napasamak, ti aldaw ken oras ti pasamak, ken kaano ti pannakabakunam
- Ibagam ti doktor, nars, wenno ti departamento ti salun-at nga mangi-patulod ti dokumento nga managan “Vaccine Adverse Event Reporting System” (VAERS) wenno agteleponoka ti **1-800-822-7967**.

No ibagam ti reaksion mo, makatulong daytoy kadagiti eksperto nga mangadal no ania dagiti mabalin nga problema maipanggep iti bakuna.

7. Ti Programa Nasional nga Agbayad kadagiti Nadangran ti Bakuna (The National Vaccine Injury Compensation Program)

No kaspagarigan laeng ta sika wenno ti anakmo ket naaddaan ti seryoso nga reaksion a kas resulta ti bakuna, adda programa ti gobierno pederal nga nadutukan nga tumulong nga agbayad ti pannakaagas dagiti nadangran.

Para ti ditalyas maipanggep ti Programa Nasional nga Agbayad kadagiti Nadangran ti Bakuna, agtelepono ti **1-800-338-2382** wenno bisitaem ti panid ti programa iti komputer ditoy <http://www.hrsa.gov/osp/vicp/>

8. Kasano pay nga manayonak ti ammok maipanggep ti bakuna?

- Agsaludsudka ti doktor wenno ti nars mo. Mabalin daka nga ikkan ti impormasion nga nailukon iti pakete ti bakuna wenno isingasing da iti sabali pay nga lugar nga addaan kadagitoy nga impormasion.
- Awagam ti programa ti bakuna ti departamento ti salun-at iti lugar wenno estado yo. (Dept of Health’s Immunization Program)
- Awagam ti Centro para dagiti Panangkontrolado ken Panangpasardeng kadagiti nadumaduma nga Sakit (Center for Disease and Prevention) (CDC):
  - Call 1-800-232-4636 (1-800-CDC-INFO)
  - Bisitaem ti panid ti programa iti komputer ti Nasional a Programa ti Agbakuna (National Immunization Program) iti <http://www.cdc.gov/nip>

U.S. DEPARTMENT OF HEALTH & HUMAN SERVICES
Centers for Disease Control and Prevention
National Immunization Program

Vaccine Information Statement
Polio Ilokano 1/1/2000